

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra filozofie

PROTOKOL O HODNOCENÍ PRÁCE

Práce (co se nehodí, škrtněte): ~~diplomová~~ / bakalářská

Posudek (co se nehodí, škrtněte): ~~vedoucího~~ / oponenta

Práci hodnotil(a) (u externích hodnotitelů uveďte též adresu a funkci ve firmě):

Práci předložil(a): Veronika Liptáková

Název práce: Otázky konceptu duše (vědomí, osoba, já)

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

Cíl práce byl jednoznačně naplněn. Úroveň práce je vzhledem k bakalářskému stupni studia nadprůměrná. Toto tvrzení podpořím v posudku níže konkrétními body.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Náročnost tématu je značná a vyžaduje vlastní přístup. Diplomantka ve svém textu dokazuje, že si je vědoma obojího, jak zmíněné obtížnosti, tak nutnosti k problému přistoupit s vlastním klíčem. Především je nutné vyzdvihnout, že navzdory tomu, že práce je v jistém smyslu přehledového charakteru – sleduje proměnu konceptu duše od antiky až do současnosti – nesklouzává do pouhého výčtu jednotlivých koncepcí či medailonků jednotlivých autorů. Diplomantka sleduje proměnu konceptu duše například za pomoci vztahu mezi tělem a duší či rolí myslící složky duše u jednotlivých autorů. Výběr autorů je dobře zvolený a pro dané téma reprezentativní.

Kromě toho, že diplomantka postupuje vhodně metodologicky, je v práci patrný i výrazný osobní vklad. Diplomantka nabízí svoji práci jako podklad k zamyšlení, zda upuštění od používání termínu duše na poli současné vědy a filosofie, nevede k redukci celého složitého problému. Jako podporu pro své tvrzení uvádí právě průřez problému v dějinách našeho myšlení.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Jazykový projev diplomantky je na vysoké úrovni. Složitě problémy vysvětluje jasně a argumentační postup v celé práci je tak dobře sledovatelný. Tento aspekt představuje bezesporu jednu z nejsilnějších stránek práce.

Z funkčního hlediska by bylo vhodné jednotlivé části práce číslovat. Nicméně struktura práce je i bez tohoto formálního kroku dobře patrná. Seznam použité literatury by bylo vhodné rozčlenit, již z toho důvodu, že diplomantka používá celou řadu rozdílných zdrojů. Odkazy na antické myslitele nejsou uváděny ve standardní podobě (v případě Platóna dle Stephanova vydání, u Aristotela dle Bekkerova). U autorů působících před naším letopočtem by bylo vhodné tento údaj připisovat (například na s. 8). Platónova díla diplomantka označuje za spisy, ale přece jen bych doporučila držet označení dialog, které upozorňuje na specifickou formu textu. Autor Hans Joachim Störig je v celé práci citován jako „Störig“. Zmíněné formální nedostatky nejsou vzhledem k zaměření práce závažné a nesnižují celkový dojem z práce.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Celkový dojem z práce je výborný (již jsem se k tomuto vyjádřila v obsahovém i formálním zpracování). Za reprezentativní považuji kapitolu „Rozbití tradičního pojmu duše a jeho nahrazení novými koncepty z oblasti psychologie i filosofie“ (od s. 32). Zde diplomantka dokazuje, že práce je funkčně a významově propojeným celkem. Velmi dobrý je i úvod a závěr práce, ačkoli se vyznačují nezvykle výraznými esejistickými rysy (nepřijde mi však vhodné končit závěr použitým příběhem).

Vzhledem k obtížným autorům, se kterými se musela diplomantka vyrovnat a jejich různorodosti, se na úrovni výkladu v jednotlivých kapitolách objevují nedostatky (zjednodušení či argumentace v problematickém vztahu k primárnímu zdroji). Pro další práci diplomantky uvádím některé příklady, nedomnívám se však, že by měly vést k snížení známky. Vzhledem k badatelskému zaměření oponentky jsou příklady vybrány z kapitol pojednávajících o antických konceptech duše.

Vzhledem ke snaze podat přehled proměn, dochází na některých místech práce k zjednodušování. Jak je to s oddělitelností rozumové duše u Aristotela, zůstane provždy otevřeným interpretačním problémem (viz současná aristotelická odborná literatura), neboť na základě Aristotelova textu samotného jsou principiálně otevřeny oba navzájem protikladné výklady (jak nám ukazují například učenci středověku a renesance). Přiklonění k jednomu z nich znamená nutně přiklonit se k určité výkladové linii Aristotelova myšlení. Srov. práce s. 13: „Duše se podle Aristotela vyznačuje čtyřmi mohutnostmi (vyživování, vnímání, myšlení a pohyb), z nichž mohutnost rozumu a myšlení je tou, která jako jediná je schopná se od těla oddělit a která přetrvává i po odloučení duše od těla. Avšak nesmrtelnou částí duše je pouze činný rozum, jen ten je nesmrtelný a věčný, protože je nepřístupný změnám. Rozum je podstatou, něčím neměnným, božským. Sám nemá žádného přirozeného vzniku, tudíž není vázán na embryonální vývoj, není obsažen ani ve vývoji, prostřednictvím něhož člověk dosahuje tělesné a ostatní psychické organizace. Soubor nižších složek duše tak tvoří tvar těla a zanikají spolu s tělem. Rozum naproti tomu je substancí samostatně existující.“

„Tím, že byl zájem o duši více směřován na její racionální povahu, došlo k opomenutí jejího původního významu, tak jak byl definován v Platónově a Aristotelově pojetí.“ (s. 32). Opět se jedná o přílišné zjednodušení problému. Aristotelés celý koncept duše v rámci svého filosofického systému racionalizuje. Ačkoli ukazuje, že duše potřebuje vždy i své nejnižší části, přece jen to, co charakterizuje člověka, je složkou rozumovou. Pro Platóna je racionální složka duše jediná, kterou je třeba rozvíjet, neboť je to zároveň složka nesmrtelná. Problematický je v této souvislosti i výklad podobenství s koňským spřežením v Platónově dialogu *Faidros*. Nelze z něj vyvodit, že duše je iracionální. Je tomu u Platóna naopak: část, kterou lze nazvat za iracionální je třeba „ukočírovat“ (s. 11).

„Z hlediska takto charakterizované Aristotelovy metafyziky představuje duše podstatu těla, které má v možnosti život. I když existují těla určitého druhu, která mají život, neznamená to, že mají i duši. Tělo totiž neurčuje podklad, ale samo je podkladem a látkou. (s. 13). Zde se diplomantka zaplétá do složitého pojmového systému (a do několika různých definic téhož z různých perspektiv) Aristotela, což ji vede k paradoxnímu tvrzení. Řečeno co nejstručněji: vše živé je u Aristotela nutně oduševnělé (rostliny, zvířata, lidé).

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

1. Dovedla byste komisi stručně a argumentačně podloženě rekapitulovat své důvody pro podržení konceptu duše v současné době?

2. V následující úvahové pasáži hovoříte o současném člověku a o našich předchůdcích obecně (tj. o všech či minimálně většině lidí). Vaše práce však dominantně pojednává o filosofických/vědeckých konceptech, které byly povětšinou nabídnuty jedincem výjimečných intelektuálních dovedností. Uměla byste se k tomuto problému stručně vyjádřit? Tj. zda a v čem vidíte vztah mezi člověkem a jeho potřebou hledat a porozumět své duši a filosofickou/vědeckou odpovědí na stejný problém? Ptám se Vás proto, že ve Vašich úvahách v práci se často mísí rovina obecně lidská a konkrétního konceptu. „Pozoruhodným faktem je, že navzdory dnešnímu pohodlnému konzumnímu stylu života (evokujícího zdání bezstarostnosti), který nám byl umožněn technickými vymoženostmi, se snad ještě více vynořuje otázka po smyslu lidského bytí. Jednou z nejzajímavějších otázek, kterou si kdy člověk položil, byla právě otázka po svém vlastním bytí, po svém jsoučnu a vlastně po tom, co je původcem jeho veškerého konání, jeho veškerých myšlenek, tužeb a přání, čili po tom, co ho ustanovuje jako bytost racionální a smyslovou, až ho tyto samotné úvahy intuitivně dovedly k pojmu duše.“ (s. 6).

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhovělo):

Navrhuji známku výborně.

Datum: 30. 5. 2018

Podpis:

